

Hafnarfjörður

Fornleifaskráning vegna undirgangna og vegagerðar á

Reykjanesbraut við álverið í Straumsvík

í landi

Lambagerðis og Þorbjarnarstaða

Katrín Gunnarsdóttir

fornleifafræðingur MA

EFNISYFIRLIT:

Efni: Vegna breytinga á veglögn að álverinu í Stramsvík ásamt byggingu undirganga .	2
Fornleifur. Gagnagrunnur Byggðasafns Hafnarfjarðar	5
Sögulegt yfirlit.	8
Þorbjarnarstaðir.....	8
Lambhagi.	10
Niðurstöður:.....	13
Heimildaskrá:	15
Fornleifaskráning.	

Forsíðumynd:

Efri mynd til vinstri: Fornleifur: 167:40. Til hægri: 167:29.

Neðri mynd til vinstri: Fornleifur: 166:147. Til hægri 166:149.

Efni: Vegna breytinga á veglögnum að álverinu í Stramsvík ásamt byggingu undirganga undir Reykjanesbraut.

Framkvæmdasvæðið er í landi Þorbjarnarstaða, jarðanúmer 166 og í landi Lambhaga, jarðanúmer 167.

Vegna framkvæmda við fyrirhuguð undirgöng við Straumsvík fór Fornleifavernd ríkisins fram á að skráningarsvæðið yrði yfirfarið, þar sem langt var liðið síðan fornleifaskráningin frá 2001 var gerð. Fyrirhugað framkvæmdasvæði var yfirfarið eftir upplýsingum sem lágu fyrir frá Vegagerðinni um legu ganganna og akstursleiða að þeim.

Fornleifaskráning var gerð 2001 á vegum Fornleifastofnunar Íslands: Fornleifakönnun. Reykjanesbraut. Elín Ósk Hreiðarsdóttir.

Fornleifafræðingur Byggaðsafns Hafnarfjarðar fór á fyrirhugað framkvæmdasvæði 22. mars 2011 ásamt mælingamanni frá Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar.

Var svæðið kannað og mældar inn þær fornleifar sem skráðar voru í fyrrnefndri

Fornleifakönnun ásamt fornleifum sem ekki voru skráðar við fyrrnefnda skráningu.

Þegar þeirri yfirferð var lokið var þeim upplýsingum komið bréflega til Fornleifaverndar ríkisins sem gaf umsögn sína eftir þeim upplýsingum sem þá lágu fyrir.

Svar Fornleifaverndar ríkisins frá 16/5 2011.

Fornleifur númer 167: 00

Vinnunúmer í áður nefndri fornleifaskráningu.

Númer í sviga Fornleifakönnun 2001.

167:25. Nr. 1. (GK 167:015).

Túngarður. Skv. heimildum lá austurhluti túngarðs um býlið Lambhaga á þeim stað þar sem nýi vegurinn á að liggja. Leifar garðsins sjást ekki, en í bréfi Byggaðsafns Hafnarfjarðar segir að miðað við þá staðsetningu þar sem garðurinn er talin hafa legið gætu leifar garðsins verið undir sverði. Fornleifavernd ríkisins telur að grafa þurfi könnunarskurði til að athuga hvort leifar túngarðsins leynast undir sverðinum. Niðurstöður slíkrar könnunar þarf að bera undir Fornleifavernd ríkisins sem þá mun taka afstöðu til hvort frekari rannsóknar er þörf á garðinum.

167:26.Nr. 2. (GK 167: 030).

Um 80 m norðan við Reykjanesbraut rétt vestan við núverandi veg að álverinu er tóft 8,5 x 5 m að stærð. Tóftin er ekki í hættu vegna lagningar nýja vegarins. Verði núverandi vegur fjarlægður á þessum kafla þegar nýi vegurinn kemur þarf að gæta þess að raska ekki rústinni við þá framkvæmd.

167:27. 167:28 Nr. 3. (GK 167:35 og 037).

Á svokölluðu Hjallatúni rétt norðan við Reykjanesbraut og vestan við núverandi veg að álverinu eru leifar túngarðs og heimildir um að þar hafi verið fjárhús. Fornleifar eru ekki í hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda.

167:29. Nr. 4 (GK: 167: 047).

Steinbogi, girða þarf fyrir hleðsluna meðan á framkvæmdum stendur.

167:30. Nr. 5.

Garðlag sem liggur að steinboganum, ætti að vera hægt að verja þar sem steinboginn er afgirtur.

167:31. Nr. 6.

Steypt gólfplata, ekki talin í hættu.

167:32. Nr. 7. (G.K:167:038).

Hleðsla, um 7 m löng sem þarf að merkja meðan á framkvæmdum stendur.

167:233. Nr. 8. (GK:167:041).

Hleðsluleifar sem þarf að merkja meðan á framkvæmdum stendur.

167:34 Nr. 9. (167:021).

Heimild er fyrir því að gömul leið, Ólafsstígur hafi legið sunnan Reykjanesbrautar, þar sem vegstæði nýja vegarins er fyrirhugað. Svæðinu hefur verið umturnað þannig að engin merki sjást um leiðina þar sem nýi vegurinn mun liggja. Að mati Fornleifaverndar ríkisins þarf ekki að grípa til mótvægisáðgerða vegna Ólafsstígs.

Í janúar 2012 komu fram nýjar upplýsingar frá Vegagerðinni varðandi vegstæðið.

Þar kom fram að vegstæðið mun ná lengra til vesturs en fyrri upplýsingar gáfu til kynna, og fláinn að veginum og framkvæmdasvæðið stækkar að sama skapi til suðurs.

Vegna þeirra nýju upplýsinga frá Vegagerðinni munu fornleifar sem hafa vinnunúmerin 4,5 og 6 samkvæmt fyrri fornleifaskráningu lenda undir fyllingu vegarins. Innan marka framkvæmdasvæðisins en ekki í vegstæðinu eða fláanum eru fornleifar nr. 7 og 8.

Undirrituð fór ásamt mælingamanni Vegagerðarinnar á vettvang 23/1-2012 og mældar voru inn þær fornleifar sem voru á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Þær eru með vinnunúmerin 10-23.

Þegar þeirri yfirferð var lokið var þeim upplýsingum komið bréflega til Fornleifaverndar ríkisins sem gaf umsögn sína:

Fornleifavernd ríkisins hefur móttengið bréf Katrínar Gunnarsdóttur fornleifafræðings frá 25. jan. s.l. Í bréfinu er gerð grein fyrir fornleifum sunnan Reykjanesbrautar rétt vestan við gatnamótin að álverinu í Starumsvík. Vegna framkvæmda við undirgöng undir Reykjanesbrautina er fyrirhugað að breikka Reykjanesbrautina á þessu svæði og gera vegfláa meðfram henni að sunnanverðu. Ekki hefur verið fjallað um áhrif vegfláans á fornleifar í fyrri umsögnum Fornleifaverndar ríkisins um breytingu á legu vegar frá álverinu í Straumsvík og ný undirgöng undir Reykjanesbrautina.

Umsögn Fornleifaverndar ríkisins frá 7/2 2012 varðandi fornleifar á framkvæmdasvæði undirgönganna við Straumsvík er sem hér segir:

Þrjár minjar, steinbogi (167:29.nr. 4), garðlag (167:30.nr. 5) og steyp gólfplata (167:31, nr. 6), sem ekki var talið að þyrfti að raska lenda undir fláanum. Minjarnar hafa verið skráðar. Fornleifavernd ríkisins telur ekki þörf á frekari mótvægisáðgerðum vegna þessara minja.

Hleðsla (167:32. nr. 7) og hleðsluleifar (167:33.nr. 8) lenda í jaðri fláans. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi fornleifarnar meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá.

Vestan þeirra minja sem hér hefur verið fjallað um hafa nú verið skráðar minjar sem ekki voru skráðar áður. Flestar eru þessar minjar frá 20. öld og falla því ekki undir verndarákvæði þjóðminjalaga (Nr. 107/2001), sbr. 9. og 10. gr. Þessar minjar eru hleðsla (167:35. nr. 10), undirhleðslugirðing (167:36. nr. 11), garður (166:153. nr. 14), gólfplata (166:151. nr. 15),

gólfplata (166:152. nr. 16) og matjurtargarður (166:154. nr. 23). Þótt minjarnar séu ungar telur Fornleifavernd ríkisins mikilvægt að til séu upplýsingar um þær. Minjarnar hafa nú verið skráðar.

Á svæði milli tveggja hraundraga sem liggja norður-suður er stekkur (167:38. nr. 13), garður (167:37. nr. 12) og hleðsluveggur (167:36.nr. 21). Fornleifavernd ríkisins telur æskilegt að komið verði í veg fyrir rask á þessum minjum með því að breyta legu fláans á þessum stað og merkja minjarnar meðan á framkvæmdum stendur.

Vestan við stekkin eru hrundar hleðslur ásamt afmörkuðum túnbletti með niðurgreftri (167:40. nr. 22). Staðurinn liggur á mörkum vegfláans. Minjarnar hafa verið skráðar. Fornleifavernd ríkisins telur ekki þörf á frekari mótvægisaðgerðum vegna þessara minja.

Túngarður (166:150. nr. 17), tóft (166:147.nr. 18), gróthrúga (166:149.nr. 19) og tóft (166:148. nr. 20) tilheyra Péturskoti sem reist var um 1900 og var þurrabúð í landi Þorbjarnarstaða. Reykjanesbrautin hefur þegar raskað norðurhluta túngarðsins. Fláinn fer yfir hluta garðsins að austanverðu. Fornleifavernd ríkisins leggur áherslu á að sem minnstu af garðinum verði raskað og að það sem eftir stendur af garðinum ásamt öðrum minjum Péturskots verði girt af meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að minjarnar raskist af vangá.

Framkvæmdaðili verksins, Vegagerðin sótti um leyfi 9/2 2012 til Fornleifaverndar ríkisins að hylja eftirtaldar fornleifar vegna framkvæmdana:

Fornleifarnar, fyrra númerið er í Fornleifi, númer í sviga vinnunúmer.: 167:29 (4), 167:30 (5), 167:31(6), 167:35(10), 167:36 (11), 166:153 (14), 166:151 (15), 166:152 (16), 167:39 (22), 166:154 (23).

Fornleifavernd ríkisins veitti leyfi til að hylja þessar fornleifar vegna vegagerðarinnar.

Fornleifur. Gagnagrunnur Byggðasafns Hafnarfjarðar

Gagnagrunnurinn *Fornleifur inniheldur* fornleifaskrá er veitir upplýsingar um skráðar fornleifar í landi Hafnarfjarðar.

Gagnasafn *Fornleifs* byggir á fornleifaskráningu Byggðasafns Hafnarfjarðar sem felur í sér heimildaöflun og úrvinnslu jafnt ritaðra sem munnlegra heimilda, korta og loftmynda. Enn fremur vettvangsvinnu s.s. Ísnet 93 hnitun fornleifa, ljósmyndun, gerð uppdráttar og lýsingu fornleifa á vettvangi. Með innslætti í gagnagrunninn, útprentun gagnasafnsins, gerð korta og sögulegs inngangs, verður til lokaskýrsla sem send er bæjaryfirvöldum og Fornleifavernd ríkisins og telst þá fornleifaskráningu viðkomandi svæðis vera lokið.

Fornleifur veitir upplýsingar um fjölmörg skráningaratriði og gildi sem hér verður gerð nánari grein fyrir:

Númer jarðar

*Í Jarðatali J Johnsen*¹ frá 1874 er jörðum gefið ákveðið númer. Jörðin fær það númer í gagnagrunni Byggðasafnsins. Síðan fær hver fornleif á viðkomandi jörð undirnúmer sem telur fjölda skráðra fornleifa innan landamerkjara jarðarinnar.

Landareign og númer landareignar

Gildið *Landareign* á við heiti þeirrar jarðar sem fornleifar finnast á. Samkvæmt Fasteignamati ríkisins eiga jarðir ákveðið *landsnúmer* sem fært er inn í gagnagrunninn.

Fyrir fyrirhugað vegstæði við Straumsvík eru mörg númer, þar sem landið skiptist á milli margra eigenda. Því er ekki skráð inn neitt heildarnúmer fyrir svæðið.

Aldur

Aldur fornleifa er metinn samkvæmt eftirfarandi þremur skilgreindum flokkum:

-1550, 1550-1900 og 1900-. Hér er ekki um nákvæmt mat að ræða heldur frekar einskonar tilgátu. Sé *ártal* hins vegar fyrir hendi sem byggir á traustum heimildum eða fornleifarannsókn er það fært inn sérstaklega.

Sérheiti

Hafi fornleif ákveðið *heiti* er það skráð í gagnagrunninn sbr. heitin: Hádegisvarða, Hádegisskarað, Þorbjarnastaðarétt o.s.frv.

GPS staðsetning eða Ísnet 93

Samkvæmt vinnureglu er *GPS hnit eða Ísnet 93* tekið sem næst miðju fornleifar og hnitið fært inn í gagnagrunninn, einnig er nákvæm staðsetning fornleifa færð inn á kortagrunn.

Ástand

Ástand fornleifa er metið samkvæmt eftirfarandi fjórum fyrirfram ákveðnum atriðum: *Ágætt* ef viðkomandi fornleif er í góðu ástandi, *Sæmilegt* ef fornleif er nokkuð heilleg, *Lélegt* ef fornleif er mikið röskuð og *Horfin* ef fornleif er ekki sýnileg á yfirborði. Fornleifin er þá hinsvegar orðin heimild um fornleif. Mikilvægt er að taka tillit til fornleifa sem skráðar eru horfnar, því óvíst er hvað kann að leynast undir sverðinum.

¹ J. Johnsen 1847. Jarðatal á Íslandi. Kaupannahöfn.

Hættumat

Hvort hætta steðji að fornleif er metið samkvæmt eftirfarandi skilgreindum atriðum: *Ábúð, Nýbyggingar, Efnistaka, Ekkert, Landeyðing, Landgræðsla, Skepnur, Umferð, Vegagerð, Annað, Skógrækt, Skógrækt og göngufólk, Landbrot.*

Hætta

Leitast er við það að meta hættuástand, samkvæmt eftirfarandi fjórum skilgreindum þáttum: *Mikil, Talsverð, Lítil og Engin.* Þannig er möguleiki á að grípa til viðeigandi ráðstafna liggi fornleif t.d. undir skemmdum eða hætta sé á raski.

Tegund minja

Heiti tegundar s.s. fjárhús, beitarhús, brunnur, varða, stekkur, rétt o.s. frv. er skráð inn í gagnagrunninn.

Friðlýsing

Við skráningu fornleifar í gagnagrunninn er athugað í Skrá um Friðlýstar minjar sem Fornleifavernd ríkisins hefur umsjón með hvort viðkomandi fornleif sé friðuð. Ef svo er, þá er þess getið og hvenær friðunin hafi átt sér stað.

Minjagildi

Leitast er við meta minjagildi fornleifar miðað við aldur, hlutverk, ástand og verðleika samkvæmt fjórum eftirfarandi skilgreindum þáttum: *Hátt, Talsert, Lítið og Ekkert.*

Lega og staðhættir

Staðsetningu fornleifa er lýst með tilliti til *legu og staðháttu*, með því markmiði að auðvelt sé að ganga að og finna fornleif á vettvangi bæði með hliðsjón af afstöðu minja til kennileita í landinu og með aðstoð korta. Skráðar minjar eru færðar inn á kortagrunn Skipulags- og byggingarsviðs Hafnarfjarðar nema annað sé tekið fram.

Lýsing

Gerð er grein fyrir lögun fornleifar, veggjahæð, steinastærð í hleðslum, ásamt einkennandi þáttum og almennu ástandi á skráðri fornleif.

Athugasemdir

Inn í *athugasemdir* eru færðar allar þær viðbótarupplýsingar sem eru fyrir hendi og skrásetjari telur nauðsynlegt að komi fram varðandi fornleif. Til dæmis sögulegar upplýsingar, ábúendasaga, munnlegar frásagnir, GPS staðsetning og leiðir að öðrum fornleifum á svæðinu. Þar er enn fremur að finna texta er rökstyður tillögu skrásetjara um merkingar á vettvangi t.d. með tilliti til umferðar, ágangs eða vegna menningarsögulegra ástæðna.

Heimildir

Vísað er til *heimilda* um hverja fornleif fyrir sig, jafnt ritheimilda sem munnlegra frásagna og er heimildamanna sérstaklega getið. Enn fremur er vísað til þeirra korta og loftljósmynda sem fylgja eða tilheyra fornleifinni eða því svæði sem hún liggur á.

Ljósmyndir

Myndreitir eru til innskönnunar fyrir myndir. Myndtexti segir til um í hvaða átt mynd er tekin, og annað sem er auðkennandi fyrir viðkomandi fornleif.

Teikningar

Við skráningu fornleifa á vettvangi er viðkomandi fornleif jafnan stikuð út og teiknuð með einföldum hætti og er jafnan er stuðst við niðurstöður áttavita. Sé fornleif mæld upp er þess sérstaklega getið í texta með teikningunni.

Sögulegt yfirlit.

Þorbjarnarstaðir

Þorbjarnarstaðir eru jörð í hinum svonefndu Hraunum.

Þær jarðir innan staðarmarka Hafnarfjarðar suð-vestur af kaupstaðnum voru áður nefndar einu nafni Hraunjarðir. Þetta voru jarðirnar Stóri-Lambhagi, Þorbjarnarstaðir, Straumur, Óttarsstaðir, Lónakot og Svínakot. Jörðin Hvassahraun var ein af Hraunjörðunum en hún var í Vatnsleysuhreppi.

Þessar jarðir voru allar í eigu Viðeyjarklausturs og urðu því konungsjarðir með siðaskiptunum 1550. Konungsjarðirnar voru síðan seldar á árunum 1837-1839.¹

Landamerki jarðarinnar Þorbjarnarstaðar með stóra Lambhaga í Garðarhreppi.

Milli lands þessara jarða og jarðarinnar Straums ræður merkjum bein lína frá sjó úr grjótbyrgi í Hólmanum upp í klett sem nefnist Tóa, þaðan vestan til í Tobbukletta vestari og yfir miðjan Jónshöfða og þaðan í vörðu vetan til á Hafurbjarnarholti, svo frá þeirri vörðu bein stefna milli stóra steins og Fjárskjólskletts, í sömu stefnu í vörðu á Fremsta-Höfða og þaðan upp að vestur takmörkum Krísuvíkurlands.

Norðurmörk ofanefndar jarðar eru samkvæmt máldaga Hvaleyarkirkju frá 15. öld, norðurbrún Nýjahrauns milli fjalls of fjöru.

Af þessari landareign á hver jörð sitt umgirta tún, en utantúns á Þorbjarnarstaðir $\frac{3}{4}$ og Stóri-Lambhagi $\frac{1}{4}$.²

Árið 1395 er minnst á eyðijörðina Þorbjarnarstaði í skrá um kvikfé og leigumála á jarðeignum Viðeyjarklausturs.³

Árið 1547-48 er jarðarinnar getið í fógetareikningum.⁴

Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Víðalsins 1703.

Jarðardýrleiki er óviss.

Jörðin er í eigu konungsins.

Ábúendur eru Vigfús Vilmundarson sem býr á hálfri jörðinni, og Guðmundur Vilmundarson, býr á hinum helmingnum. Landskuld af allri jörðinni er 75 álnir. Greiðist með 3 vættum fjórum fjórðungum fiska í kaupstað síðan leigan hófst, en áður var greitt til Bessastaða.

Við (timbur) til viðhalds húsa leggja ábúendur til og hafa svo gert í fimmtíu ár. Ábúandinn skal viðhalda kúastofninum (uppyngja) án skikyrða næstu fimmtíu ár.

Kvaðir um lán á manni á vertíð, einn maður frá hvorum ábúenda sitt hvort árið. Þessi kvöð er ekki endilega uppfyllt, en er það oftast með hálfum vertíðarhlut af einum bát, tveggja manna fari, og gerir bóndinn bátinn út að öllu leyti.

Einnig einn dagsláttur heim til Bessastaða, af hvorum ábúenda sitt árið hvort, og fæða sjálfir verkamennina. Þá er einn hríshestur frá hvorum ábúenda sitt hvort árið, en síðustu þrjú ár, eða síðan Jens Jurgensson varð umboðmaður hafa það verið tveir hríshestar frá hvorum ábúenda hvert ár.

En nú hefur umboðsmaðurinn Páll Beyer ekki fengið nema einn hríshest eftir ákvæðum, en að hans beiðni hefur hann þó fengið tvo hríshesta í fyrra, og í sumar þrjá hesta. Að auki í fyrra

¹ Guðmundur Benediktsson hrl. Kröfufýsing Hafnarfjarðarbæjar frá 3. júní 2004

² Örnefnaskráning Gísla Sigurðssonar. Þorbjarnarstaðir.

³ DI III 598

⁴ DI XII, 114.

haust það umboðsmaðurinn um að tekið yrði lamb á fóður hjá hvorum ábúenda, án þess að greiðsla kæmi fyrir. Hefur þessi kvöð aldrei áður verið. Einnig skipaferðir þegar á þarf að halda, stundum ein, stundum þrjár á ári eftir því sem umboðsmaðurinn þarf á að halda. Láta þá bændur stundum tvo, stundum einn mann í þessar ferðir, að jafnaði fæða þeir sig sjálfir.

Hagar og útigangur eru yfileitt góðir.

Leigukúgildi eru tvö á allri jörðinni, en eitt hjá hvorum ábúanda. Leigur greiðast í fiski og smjöri heim til Bessastaða.

Selstöð (sel) á jörðin þar sem kallað er Gjasel, þar eru hagar góðir en vatn slæmt.

Bústofn hjá Vigfúsi er tvær kýr, fimm ær, fjórir sauðir veturgamlir, fimm lömb og einn hestur. Hjá Guðmundi er bústofninn tvær kýr, ellefu ær, einn sauður veturgamall, einn þriggja vetra, sex sauðir veturgamlir og sex lömb.

Hægt er að fódra þrjár kýr naumlega á allri jörðinni.

Heimilsmenn hjá Vigfúsi eru átta, og hjá Guðmundi eru líka átta heimilsmenn.

Hægt er að fódra 3 kýr naumlega á allri jörðinni.

Skógur hefur verið á jörðinni, en nú er það varla nema rifhrís, það er þó það mikið að hægt er að nota það til kolagerðar og í eldivið og til að fæða bústofninn í heyskortí. Ekki lána ábúendur þessa skógartekju til annara, en skógurinn er í hinum svokallaða Almenningi.

Túnrista (torf) og stunga (hnausar) í lakara lagi og ekki nægjanleg.

Fjörugrastekja nægjanleg fyrir heimilsmenn.

Einiberjatínsla hefur verið stunduð til forna, en er nú eyðilögð.

Rekavon er næstum engin.

Sölvaðfjara er nokkur en er ekki notuð.

Hrognkelsafjara nokkur og er stundum notuð.

Skelfiskfjara varla nægjanleg til beitu.

Heimræði er árið um kring og lending góð, en mjög erfitt að setja upp skip, þó ganga skip ábúenda eftir hentugleikum allt árið. Einnig hafa bátar Bessastaðamanna gengið áður fyrr og verið kallaðir konungsskip, þó voru þau ekki stærri en tveggjamanna far, og ekki fleira en eitt í einu á vertíð. Bændur hafa hýst þá sem róið hafa bátum en ekkert tekið fyrir það nema í soðið frá hásetunum. Þetta hefur þó ekki verið síðustu þrjú ár. Aðkomuskip hafa ekki verið hér síðustu fimmtíu ár.

Engjar eru ekki neinar.⁵

Íslendingaþættir:

Ólafur Jónsson fæddist 25.12.1838 að Lambhaga í Mosfellssveit, sonur hjónanna Jóns Jónssonar og Maríu Eyjólfsdóttur. Þetta fólk mun hafa átt ætt sína og uppruna í Gullbringu- og Kjósarsýslu, Mosfellssveitinni og nágrenni Reykjavíkur, t.d. í Laxnesi, í Stardal og í Breiðholti. Ólafur átti tvo bræður og eina systur.

Ungur stundaði Ólafur jöfnum höndum landbúnaðarstörf og sjósókn. Það mun hafa verið 1869 sem Ólafur byrjar búskap, þá 31 árs gamall, sem leiguliði á jörðinni Þorbjarnarstaðir í Straumsvík við Hafnarfjörð. Þar býr hann í 12 ár sem leiguliði.

Satt best að segja átta ég mig ekki á hvernig hægt er að kalla þetta jörð eða grasbýli, þarna erfitt svart brunahraun. En Ólafur vann það þrekvirki þarna að græða upp túnblett úr brunaurðinni. Hann tindi stærsta grjótið úr og hlóð úr því varnargarð umhverfis túnið, sem enn stendur að nokkru, svo vel hefur verið til verksins vandað. Síðan mylur hann hraunnið með sleggju og breiðir mold yfir og fær hinn besta töðuvöll. Þarna var handaflíð eitt að verki, við getum ímyndað okkur þrældóminn. Þarna reisti hann hús að grunni og gerði hinar ótrúlegustu umbætur, sem jarðeigandinn kunni vel að meta, það sýndu ýmsir

⁵ Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns frá árinu 1703. bls. 164-166.

góðir munir, sem hann gaf Ólafi, sem þakklætisvott, ég man t.d. eftir Vínstaupinu úr þúra silfri og upphafsstaðirnir hans faglega á grafnir.

Þessi 12 ár sem Ólafur bjó þarna stundaði hann sjóinn jöfnum höndum og réri frá Óttarsstöðum með Guðmundi Halldórssyni mági sínum. Ólafur var mikill starfsmaður, sem ekki kunni að hlífa sér. Þarna hefur sannast, sem endranær, því talað var um að honum græddist fé og væri vel stæður maður, á mælikvarða þess tíma. Á þessum árum hefur starfsgetan verið óskert.

Svo var það á þessum árum að Ólafur fréttir af jörð til sölu í Hvalfjarðarstrandarhreppi, þar var Geitabergið í Svíndal. Ólafur handsalaði kaupin, en tók ekki strax við jörðinni því hann vildi borga jarðarverðið út í hönd þegar hann tæki við jörðinni, en hann vantaði lítillega og þurfti að afla þess. Þá stóðu munnleg loforð sem skrifaðir samningar og ekki var háttur manna að kaupa allt í skuld, en fara að öllu með fyrirhyggju.

Ólafur flutti með allt sitt að Geitabergi á vordögum 1881. Þar bjó hann í 18 ár, en vorið 1899 skipti hann á jörðinni og Katanesi. Hann lést þar 22. maí 1912.

Það er á allra vitorði að sú kynslóð sem lifði samtíð Ólafs vann hörðum höndum að framgangi sinnar þjóðar til betra lífs. Af verkum þessa fólks uppskerum við enn í dag.

Ólafur var virtur af verkum sínum. Því til sönnunar má benda á að þrisvar sinnum voru honum veitt konungsverðlaun úr Ræktunarsjóði fyrir jarðabætur."

Tóftir og tún á Þorbjarnarstöðum ofan við Straum eru síðustu heillegu minjar framangreinds tíma í Hafnarfirði, sem þá tilheyrði Garðahreppi. Bærinn stóð við gömlu þjóðleiðina, Alfaraleiðina milli Innnesja og Útnesja. Við bæinn eru enn allflestar þær minjar, sem gefa innsýn í búskaparhætti fyrri tíma.⁶

Þorbjarnarstaðir, Jarðatalsnúmer Johnsens: 166, er í bændaeign, dýrleiki 12½, landskuld 0.75, kúgildi 2, ábúendur 1 eigandi.⁷

Tún slétt og holótt. 1.4 teigar. Kálgarðar 500 m² ⁸.

Náttúrufar og jarðabætur.

Jarðabók 1703, engar engjar eru á jörðinni.

Túnakort 1919, þá eru tún 1.4 teigur og allt slétt og holótt. Matjurtagarður um 500 m².

Lambhagi.

Örnefnaskrá er ekki til fyrir Lambhaga.

1547-1548 er jarðarinnar getið í fógætareikningum..⁹

Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vidalíns frá 1703:

Þar segir að **Lambhagi** sé hjáleiga frá Þorbjarnarstöðum en þar búa Bessastaðamenn..

Jarðadýrleiki er óviss því jörðin tíundist ekki neinum.

Lambhagi er konunguseign.

Ábúandinn er Höskuldur Oddsson.

Landskuld 30 álnir. Greiðist með einni vætt fiskjar í kaupstað frá upphafi leigu, en áður var greitt til Bessastaða.

⁶ Íslendingaþættir Tímans - 30. júní 1882, 25. tbl. - Valgarður I. Jónsson

⁷ Jarðatal á Íslandi 1847, bls. 91

⁸ Túnakort Þorbjarnarstaðir 1919

⁹ DI XII, 114.

Ábúadinn leggur til við (timbur) til viðhalds húsa, og segist hann hafa tekið við niðurníddum og óleiguhæfum húsum, og um það vitna nágrannar hans.

Leigukúgildi er eitt. Leigan greiðist með smjöri heim til Bessastaða.

Kúnna hefur ábúandinn uppyngt í fjögur ár, og tuttugu ár án uppbótar.

Kvikfénaður ein kýr sem er kúgildið, sex ær, tveir sauðir tveggja vetra, sex veturgamlir, sjö lömb.

Kvaðir eru um mannlán á vertíð sem ábúandinn lagði sjálfur fram eins lengi og hann gat, en síðan hefur hann greitt fyrir það árlega hálfan skipshlut á tvíæringi, eða annan skipshlutinn af einæringi. Einnig eina dagsláttu heim til Bessastaða, og fæðir bóndinn verkamanninn sem verkið vinnur. Á næst liðnu sumri fékk ábúandinn mann til að vinna verkið (dagsláttinn) fyrir sig og greiddi honum fyrir 10 fiska og hálf fæði. Að auki einn hríshest heim til Bessastaða. Fóðrast getur ein kú að tveimur þriðjungum ríflega.

Heimilismenn eru sex.

Selstöðu (sel) hefur Lambhagi með Þorbjarnarstöðum þar sem heitir Gjásel, þar eru hagar góðir en vatn slæmt.

Hrísrif hefur jörðin í Þorbjarnarstaðalandi þar sem heitir almenningur, og er hrísrif notað til kolagerðar og eldiviðar, og fóður fyrir skepnur í heyskorti.

Torfrista og stunga (hnausar) er næsta engin og þarf ábúandinn mikið að hafa fyrir því.

Hægt er að nálgast fjörugras, en það er ekki notað.

Engan reka er hér að fá.

Sölvafjara er nokkur.

Hrognkelsafjöru er hægt að hafa not af þegar vel árar.

Skelfiskfjara varla til beitu.

Heimræði er árið um kring og lending í besta lagi. Róið er á bátum ábúandans þegar þurfa þykir. Í nafni konungsins hefur oft áður verið gerður út bátur, tvíæringur, og hefur ábúandinn hýst ræðarana og ekki tekið annað í greiðslu fyrir en fisk í soðið, en á síðasta ári var ekki róið. Aðkomubátar hafa hér ekki verið nema stundum á haustin. Bátar nágrannana hafa verið hér án endurgjalds eða einhverja smá þóknun.

Engjar eru engar.

Útigangur um vetur lélegur vegna fjarlægðar við haganna, er því fjaran frekar notuð til beitar.¹⁰

Jarðatal á Íslandi 1847:

Lambhagi, Jarðatalsnúmer 167, er í bændaeign, dýrleiki 4 1/6, landskuld 0.75, kúgildi 2, ábúendur 1 eigandi.¹¹

Saga Hafnarfjarðar:

Árið 1966 áskildi Hafnarfjarðarbær sé forkaupsrétt af jörðinni Litla Lambhaga og Stóra Lambhaga, og var tekið eignarnám í landi Lambhaga vegna hafnargerðarinnar í Straumsvík.¹²

Náttúrufar og jarðabætur.

Jarðabók 1703.

Engjar eru engar, Torfrista og stunga (hnausar) er næsta engin og þarf ábúandinn mikið að hafa fyrir því. Túnin eyðileggjast meira og meria árlega af ágangi sjávar.¹³

Túnakort 1919.

¹⁰ Árni Magnússon og Páll Vídalín 1703. Jarðabók III Bls. 166-168. Kaupmannahöfn 1923-1924.

¹¹ J.Johnsen 1847 Jarðatal á Íslandi. Bls. 91. Kaupmannahöfn 1847.

¹² Á.G. Saga Hafnarfjarðar 1908-1983 I, 116.

¹³ Árni Magnússon og Páll Vídalín 1703. Jarðabók III Bls. 166-168. Kaupmannahöfn 1923-1924.

Tún, slétt að mestu af náttúrunni, og telst 0.63 teigur.
Kálgarður (sýndir) 350
Kálgarðar utan túns 200. Samtals 550 m².¹⁴

¹⁴ Túnakort 1919. Þjóðskjalasafn Íslands.

Niðurstöður:

Við jarðrask geta alltaf komið upp áður óþekktar fornleifar.

Í Þjóðminjalögum frá **2001 nr. 107, 31. maí**, 13. gr segir: Nú finnast fornleifar sem áður voru ókunnar og skal finnandi þá skýra Fornleifavernd ríkisins frá fundinum svo fljótt sem unnt er. Sama skylda hvílir á landeiganda og ábúanda er þeir fá vitneskju um fundinn. Ef fornleifar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd uns fengin er ákvörðun Fornleifaverndar ríkisins um hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum.

Við þær framkvæmdir sem eiga sér stað við gerð undirganga og vegagerðar við álverið í Straumsvík hefur það verið gert í fullu samráði við Fornleifavernd ríkisins. Þar hefur komið til endurmat á fornleifaskráningu sem gerð var 2001. Reykjanesbraut Fornleifakönnun.

Vegna þeirra framkvæmda sem nú eru hafnar á afmörkuðu svæði við undirgöng og vegagerð við álverið í Straumsvík hefur fornleifafræðingur Byggðasafn Hafnarfjarðar haft fullt samráð við Fornleifavernd ríkisins vegna fornleifa sem væru á framkvæmdasvæðinu.

Fornleifaverndin lagði til endurmat á Fornleifaskráningu, Fornleifakönnun Reykjanesbraut 2001.

Það var gert og niðurstöður fengnar Fornleifaverndinni. Ásamt áður óskráðum fornleifum sem komu í ljós við skoðun svæðisins 22. Mars 2011.

Svar Fornleifaverndar við því endurmati og nýskráningu fornleifa frá 16/5 2011:

Heimildir um túngarð skyldu kannaðar með prufuskurðum til að ekki væri leyfar túngaðsins undir sverðinum.

Það var gert í tveimur áföngum 24/11 2011 og 2/2 2012:

Fornleifavernd gaf út leyfi vegna fornleifarannsóknar á fyrirhuguðum könnunarskurðum dags. 23. nóv 2011.

Einnig var samkomulag gert við Þjóðminjasafn Íslands um forvörslu á þeim gripum sem kynnu að finnast við fornleifarannsóknina.

24. nóv. 2011.

Utan við girðingu voru grafnir 4 könnunarskurðir með 3-5 m bili. Lengd þeirra var um 2.5 m, breiddin um 1 m.

Skurðirnir liggja í austur-vestur, um 1.5 m frá girðingu við Álverið í vestur.

Fyrsti skurður er um 1 m frá suðvesturhorni girðingarinnar.

Í öllum skurðum var fyllingarefni þar sem næst var girðingunni. Þar var grafið um 0.60 m.

Þegar farið var vestar í skurðinn var lausagrjót og mold og komið niður á hraunhellur. Grafið var um 0.80 m niður.

2. febrúar 2012.

Innan girðingarnnar voru grafnir fjórir skurðir. Fyrsti skurðurinn er um 1 m innan við norður- og vesturhorn girðingarinnar. Skurðirnir liggja í austur-vestur eins og þeir sem áður voru grafnir innan við girðinguna.

Lengd skurðanna var um 3-4 m, og var grafið um 1 m niður. Breiddin um 1 m.

Í öllum skurðunum var fyllingarefni, efst rauðamöl, síðan möl ásamt stærri stökum steinum á víð og dreif. Þá lá járnkapall í norður-suður í gegnum skurðina.

Við vöktun á uppgreftri úr skurðunum kom ekkert í ljós sem benti til að þarna væru um leifar túngarðs eða annara mannvirkja að ræða.

Ekki kom neinir munir upp við þetta jarðrask.

Fornleifavernd ríkisins lagði til viðeigandi ráðstafnir til að girða fyrir steinboga (167:29) á meðan á framkvæmdum stendur. Einnig að verja garðlag (167:30) sem liggur að steinboganum.

Hleðsla og hleðsluleifar (167:32 og 167:33) þarf að merkja á meðan á framkvæmdum stendur.

Í janúar komu svo fram nýjar upplýsingar frá Vegagerðinni varðandi vegstæðið sem gerðu það að verkum að það varð að endurskoða og nýskrá fornleifar á framkvæmdasvæðinu.

Upplýsingar varðandi þessa endurskoð og nýskráningu fóru til Fornleifaverndar 25/2 2012, sem síðan gaf umsögn sína 7/2 2012:

Fornleifar steinbogi nr.167:29, garðlag nr.167:30 og gólfplata 167:31 sem áður var ekki talið í hættu, lenda undir fláa vegarins. Minjar hafa verið skráðar, og Fornleifavernd telur ekki þörf á frekari mótvægisatgerðum.

Hleðsla 167:32 og hleðsluleifar 167:33 lenda í jaðri fláans. Merkja þarf fornleifar svo þær raskist ekki af vangá á meðan á framkvæmdum stendur.

Það hefur verið gert af Vegagerðinni með eftirliti fornleifafræðings Bygðasafnsins.

Minjar frá 20 öld sem falla ekki undir verndarákvæði þjóðminjalaga (Nr. 107/2001), sbr. 9. og 10 gr. Þessar minjar eru Fyrirhleðsla 167:35, undirhleðslugirðing 167:36, garður 166:153, gólfplata 166:151, gólfplata 166:152 og matjurtagarður 166:154.

Þessar minjar hafa verið skráðar í gagngrunn Bygðasafnsins Fornleif.

Fornleifavernd ríkisins telur æskilegt að breyta legu fláans á þessum stað til að koma í veg fyrir rask á minjum sem eru stekkur 167:38 (13), garður 167:37 (12) og hleðsluveggur 167:39 (21) einnig að merkja minjarnar á meðan á framkvæmdum stendur.

Minjar hafa verið merktar og Vegagerðinn breytir legu vegfláans þannig að minjar raskist ekki.

Fornleif 167:40 (22) liggur á mörkumvegfláans. Minjar hafa verið skráðar í gagnagrunn Bygðasafnsins Fornleif.

Fornleifavernd telur ekki þörf á frekari mótvægisatgerðum.

Túngarður 166:150 (17), tóft 166:147 (18), grjóthrúga 166:149 (19), og tóft 166:148 (20) eru minjar frá Péturskoti sem reist var um 1900. Reykjanesbrautin hefur nú þegar raskað norðurhluta túngarðsins. Fláinn fer yfir hluta garðsins að austanverðu. Fornleifavernd liggur áherslu á að sem minnst af garðinum og öðrum minjum Péturskots verði raskað. og verði girt af á meðan á framkvæmdum stendur.

Vegagerðinni hefur girt af þær minjar sem Fornleifaverndin lagði áherslu á að ekki yrðu raskað á meðan á framkvæmdum stæði. Var það gert með eftirliti fornleifafræðings Bygðasafnsins.

Framkvæmdaðilli verksins Vegagerðin sótti um leyfi 9/2 2012, til Fornleifaverndar ríkisins að hylja áður taldar fornleifar vegna framkvæmdana:

Fornleifarnar eru númer: 167:29 (4) - 167:30(5) - 167:31(6) - 167:35 (10) - 167:36(11) - 166:153(14) - 166:151(15) - 166:152(16) - 167:40(22) -166:154(23).

Fornleifavernd ríkisins veitti leyfi til að hylja þessar fornleifar vegna vegagerðarinnar.

Heimildaskrá:

Árni Magnússon og Páll Vídalín 1703. Jarðabók III Bls. 164-168. Kaupmannahöfn 1923-1924.

Ásgeir Guðmundsson. Saga Hafnarfjarðar 1908-1983 I, 116.

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut. Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141. Bls. 33-51.

Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Örnefnaskráning: Örnefnastofnun Íslands.

Guðmundur Benediktsson hrl. Kröfulýsing Hafnarfjarðarbæjar frá 3. júní 2004.

Íslendingaþættir Tímans - 30. júní 1882, 25. tbl. - Valgarður I. Jónsson

Íslenzkt fornbréfasafn DI XII. Bls. 114. I-XVI, Kaupmannahöfn/Reykjavík 1857-1972.

J. Johnsen 1847 Jarðatal á Íslandi. Bls. 91. Kaupmannahöfn 1847.

Túnakort Lambhagi 1919. Þjóðskjalasafn Íslands.

Túnakort Þorbjarnarstaðir 1919

Heimildamaður: Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður.

Fylgiskjal:

Lofmynd af skráningarsvæðinu þar sem fornleifar eru merktar númerum á viðkomandi jörð.

Lambhagi

Lambhagi

167/25

Heiti..... Austurtúngarður 167:015
Tegund..... 1 Heimild
Hlutverk..... Túngarður
Gps-hnit..... N 064°02.530' W 022°02.338'
Aldur.....
Ástand..... Horfið
Hættumat.....
Hætta..... Engin
Minjagildi..... Talsvert
Friðlýst..... Nei

Staðhættir

Örnefnaskrá: Austurtúngarður lá úr Beinavíki upp á klettastall og suður eftir honum suður á brunann.
Fornleifakönnun2001: Túngarðuinn lá um Ólafsskarð en hefur verið gereyðilagður við framkvæmdir í sambandi við Álverið. Garðurinn hefur legið úr vikinni austan Litla- Lambhaga og yfir lóð álversins suðaustur til Reykjanesbrautar.

Lýsing

Engar leifar um Austurtúngarð sjást nú.

Athugasemdir

Prufuskurðir: 24. nóv. 2011.

Utan við girðingu vorugrafir 4 könnunarskurðir með um.3-5 m bili. Lengd þeirra er um 2.5 m.

Breiddin um 1 m.

Skurðirnir liggja í austur vestur, um 1.5 m frá girðingu við Álverið í vestur.

Fyrsti skurður er um 1 m frá suðvestur hornigirðingarinnar.

Í öllum skurðum var fyllingar efni þar sem næst var girðingunni. Þar var grafið um 0.60 m.

Þegar farið var vestar í skurðinn var lausagrjót mold og komið niður á hraunhellur Grafið var um 0.80 m niður.

2. febrúar 2012.

Innan girðingarnnar voru grafir fjórir skurðir Fyrsti skurðurinn er um 1 m innan við norður- og vesturhorn girðingarinnar. Skurðirnir liggja í austur vestur eins og þeir sem voru grafir utan við girðinguna.

Lengd skurðana var um 3-4 m, og var grafið um 1 m niður. Breiddin um 1 m.

Í öllum skurðunum var fyllingarefni, efst rauðamöl, síðan mól ásamt stærri stökum steinum á víð og dreif. Þá lá járnkapall í norður suður í gegnum skurðina.

Við vöktun á uppgrefti úr skurðunum kom ekkert í ljós sem bent til að þarna væru um leifar túngarðs eða annara mannvirkja.

Heimildir

Elin Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Prufuskurðir: Katrín Gunnarsdóttir fornleifafræðingur Byggðasafni Hafnarfjarðar. 2011 og 2012.

Myndir næstu síðu.

Horft til suðausturs yfir meint stæði túngarðsins. Grafið var að girðingunni beggja megin,

Horft í norður yfir prufuskurðina (2012) innan girðingar Álversins..

Lambhagi

167/26

Heiti.....	Útihús 167:030
Tegund	2 Tóft
Hlutverk.....	Fjárhús
Gps-hnit	N 064°02.506' W 022°02.438'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Sæmilegt
Hættumat.....	Framkvæmdir
Hætta.....	Talsverð
Minjagildi	Hátt
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Örnefnaskrá: Rétt austan við afleggjarann að Álverinu.

Fornleifakönnun 2001: Enn sjást leifar af útihúsi sem merkt er inn á túnakort frá 1919. Tóftin er í brekkurótum neðan vegarslóðans að Álverinu og mitt á milli, en austar sumarbústarðarins (001) og kofans sem enn stendur í Litla-Lambhaga. Tóftin er um 80 m norðan við Reykjanesbraut. Innan túns í Litla-Lambhaga á þessum stað er grasi gróið hraun.

Lýsing

Þjóðminjaskráning í Hafnarfirði. Kortablað 15/13 II/15.

Rúst hlaðin út hraungrýti og líkt og niður grafin e.t.v. hlaðin í gjótu. Því sést hleðslan aðeins að innanverðu og að norðan verður þar sem voru dyr og auk þess efsta röðin að austan. Húsið hefur hafnað undir vegkantinum að hluta. Innanmál hefur verið 6.4-2.8 m. Hæsta vegg hæð=1.76 m. Þykkt veggja við stafn 1.1 m. Inngangur er á miðjum norðurstafni.

Breidd 0.60-0.70 m. Ýmislegt drasl er nú geymt í tóftinni, bárujárn, járnadrasl.

Fornleifakönnun 2001: Tóftin er einföld og um 8.5 x 5 m að stærð. Austurveggur tóftarinnar er að hluta undir vegkantinum, en annars er tóftin nokkuð heilleg. Tóftin virðist nokkuð niðurgráfin og er gróin að utan. Hún er hlaðin úr grjóti og er mest 1.7 m á hæð. Hleðslur eru mjög stöðilegar þótt þær séu grónar.

Athugasemdir

Byggðasafnið: Framkvæmdir við undirgöng 2011: Tóftin er ekki í hættu vegna framkvæmdanna.

Umsögn Fornleifaverndar 2011 : Gæta að því að rústinni verði ekki raskað við framkvæmdirnar.

Hnit, mæling Framkvæmdasvið Hafnarfjarðar í mars 2011.

Norður	Austur	Hæð
396713.832	351504.225	4.215
396712.190	351499.358	4.303
396704.358	351501.533	4.384
396706.360	351505.215	4.880

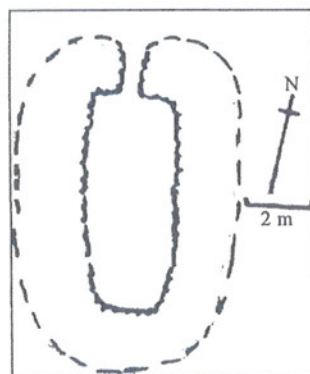
Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Myndir næstu síðu.

Horft í norður yfir tóftina.

Teikning: Fornleifakönnun 2001.

Lambhagi

167/27

Heiti.....	Túngarður 167:035
Tegund	3 Hleðsla
Hlutverk.....	Túngarður
Gps-hnit	N 064°02.465' W 022°02.463'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Sæmilegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Talsverð
Minjagildi	Hátt
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Fornleifakönnun 2001: Í vesturjaðri Hjallatúns beint norðan undan Reykjanesbraut er garðlag í Straumsvík sem liggur til norðurs.

Fornleifaskrá Þjóðminjasafnsins,: Vík með grasigrónum hólum og grýttum skerjum.

Lýsing

Fornleifakrá Þjms. Garðurinn er hlaðinn, um 45 m langur og 0.9-1.25 m breiður. Mesta hæð um 0.40 m. Mjög grunnt er þar sem þessi garður er hlaðinn. Það undarlega við þennan garð er að ætla mætti að hann væri óþarfur þar sem nokkru austar við hann eru klappir milli hólmannna sem eru hærri.

Fornleifakönnun 2001: Garðlagið sést beint norðan við Reykjanesbraut og liggur til norðurs í um 15 m. Þá er það rofið en sést á hólma/skeri norðar. Samtals liggur garðlagið á um 70 m svæði en er rofið á einum stað þannig að það er einungis um 50 m að lengd. Garðlagið er um 0.80 - 1.1 m á breidd og mest um 0.40 m á hæð. Fast norðan við norðurenda garðlagsins er lítil hleðsla til vesturs sem líkis brú.

Athugasemdir

Fornleifavernd : Fornleifar ekki í hættu vegna framkvæmda við undirgöng. Dags.16/5 2011.

Hnit, mæling: Framkvæmdasvið H,fjarðar í mars 2011.

Norður	Austur	Hæð
396661.985	351505.765	3.154
396629.480	351475.736	1.985
396634.498	351473.743	2.695
396640.242	351476.105	2.420
396644.965	351474.834	2.673
396649.246	351474.695	2.428
396648.626	351473.420	2.421
396650.259	351472.598	2.401
396650.880	351474.048	2.394
396608.879	351577.784	3.233
396600.530	351575.229	3.048
396598.315	351568.842	2.732
396594.351	351570.948	3.464
396593.386	351572.656	4.344
396594.551	351536.170,	2.326
396594.995	351527.908,	2.350
396595.887	351515.663	2.304
396600.126	351526.273	2.787

Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Horft til suðvesturs yfir Hjallatún.

Lambhagi

167/28

Heiti.....	Hjallatúnsfjárhús 167:037
Tegund	3 Heimild
Hlutverk.....	Fjárhús
Gps-hnit	N 064°02.465' W 022°02.433'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Horfið
Hættumat.....	Ekkert
Hætta.....	Engin
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Örnefnaskrá: Syðst var Hjallatún. Gísli segir að þar hafi í eina tíð staðið Hjallatúnsfjárhús, en heimildarmenn sr. Bjarna mótmæla því og segja að tvö fjárhús hafi staðið undir Brunanum, en ekkert inni í túni.

Lýsing

Fornleifakönnun 2001: Hjallatún er fast neðan Reykjanesbrautar (brautin liggur í suðurjaðri túnsins), en vestan vegarins að álverinu. Ekki sjást neinar leifar fjárhúss á þessum stað. Grasi vaxið hraunsvæði.

Athugasemdir

Fornleifavernd : Fornleifar eru ekki í hættu vegna framkvæmda við undirgöng. Dags.16/5 2011.

Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Horft til suðvesturs yfir Hjallatún.

Lambhagi

167/29

Heiti.....	Steinbogi 167:047
Tegund	4 Hleðsla
Hlutverk.....	Samgöngubót
Gps-hnit	N 064°02.444' W 022°02.397'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Ágætt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Örnefnaskrá: Uppi í Aukatúni lá gangbraut hlaðin sem garður og nefnist Steinbogi.

Steinbogi hlaðin brú liggur yfir litla tjörn í Aukatúni

Fornleifakönnun 2001: Bógin er fast sunnan Reykjanesbrautar (innan 10 m) til móts við aðkeyrsluna að álverinu.

Lýsing

Brúin liggur yfir grunna tjörn í grónu hrauni. Brúin er hlaðin í um 0.30 m hæð. Hún er um 12 m löng en nálægt 3 m á breidd.

Athugasemdir

Byggðasafn Hafnarfjarðar apríl 2011.

Steinbogi, hleðsla samgöngubót.

Samkvæmt vettvangskönnun nr. 4 er um 7 m löng hleðsla suðurhliðar brúarkantsins, vel sýnileg og óskemmd.

Þar sem kanturinn liggur mjög nærri ytri brún fyrirhugaðs vinnusvæðis, gæti kanturinn verið í hættu, vegna vinnutækja eða annars ágangs við veglagninguna.

Fornleifavernd 7/2 2012: Steinbogi nr. 4 lendir undir fláanum. Steinboginn hefur verið skráður. FR- telur ekki þörf á frekari mótvægisatgerðum vegna þessara minja.

Hnit, mæling: Framkvæmdasvið Hafnarfjarðar í mars 2011.

Norður	Austur	Hæð
396608.879	351577.784	3.233
396600.530	351575.229	3.048
396598.315	351568.842	2.732

Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Horft til austurs að Steinboganum.

Lambhagi

167/30

Heiti.....	Hleðsla
Tegund	5 Garðlag
Hlutverk.....	Garðlag
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Sæmilegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Ofan Reykjanesbrautar frá Álverinu á svæði milli Reykjanesbrautar og gamla Keflavíkurvegur er á þessum stað um 55 m breitt belti um 25 m frá aðkeyrslu að Straumsvík. Um 20 m frá Reykjanesbrautinni í suður er garðlagið í vesturhluta svæðisins.

Lýsing

Garðlagið er einhlaðið, L-laga og liggur að hluta til að smá grasbletti. Lengri armurinn er um 20 m langur, þar af eru um 9 m af hleðslunni sýnileg, en næstu 11 m er hleðsla og grasivaxin hleðsla. Styttri armurinn er hleðsla sem er um 10 m löng. Hleðsluhæð 0.30 m og veggjaþykkt um 0.50 m.

Athugasemdir

Vegna undirganga við Straumsvík fer Vegagerðin fram á að hylja fornleif nr. 5 garðlag. Fornleifavernd 7/2 2012. Veitir leyfi til að hylja garðlagið. Minjar hafa verið skráðar. Hnit, mæling: Framkvæmdasvið Hafnarfjarðar í mars 2011.

Norður	Austur	Hæð
396594.351	351570.948	3.464
396593.386	351572.656	4.344
396594.551	351536.170	2.326
396594.995	351527.908	2.350
396596.439	351518.601	2.606

Heimildir

Horft yfir garðinn til austurs.

Horft til suðurs, styttri armur garðsins til vinstri.

Lambhagi

167/31

Heiti.....	Gólfplata
Tegund	6 Steinsteypa
Hlutverk.....	Gólfplata
Gps-hnit	N ° ' W ° '
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Sæmilegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Lítið
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Á milli Reykjanesbrautar og gamla Keflavíkurvegur er á þessum stað um 60 m breitt belti um 25 m frá aðkeyrslu að Straumsvík í norðaustur horni hennar. Um 20 m frá Reykjanesbrautinni í suður er gólfplatan.

Lýsing

Gólfplatan er steyppt um 4x6 m. Grjóthleðsla er undir plötunni, hleðsluhæð er um 0.30 m. Platan er nokkuð sprungin en þó heilleg. Platan er um 0,10 m innar en undirhleðsla hennar og er um 0.05 m hærri en undirhleðslan.

Athugasemdir

Vegna undirganga við Straumsvík fer Vegagerðin fram á að hylja fornleif nr. 5 garðlag.

Fornleifavernd 7/2 2012: Veitir leyfi til að hylja garðlagið, Minjar hafa verið skráðar.

Heimildarmaður: Þarna stóð áður sumarbústaður sem var byggður um 1950, en rifinn þegar Álverið tók til starfa í kringum 1970.

Hnit, mæling: Framkvæmdasvið Hafnarfjarðar í mars 2011.

Norður	Austur	Hæð
396595.887	351515.663	2.304
396600.126	351526.273	2.787
396599.875	351523.798	2.812
396598.748	351521.054	2.939

Heimildir

Heimildarmaður: Jónatan Garðarsson. Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður.

Horf til vesturs yfir gólfplötuna.

Horf til vesturs yfir gólfplötuna.

Lambhagi

167/32

Heiti	Fjánhús 167:038
Tegund	7-8 Hleðsla
Hlutverk	Fjánhús
Gps-hnit	N 064°02.450' W 022°02.339'
Aldur	1550-1900
Ástand	Lélegt
Hættumat	Vegagerð
Hætta	Talsverð
Minjagildi	Hátt
Friðlýst	Nei

Staðhættir

Fornleifaskrá: Syðst var Hjallatún. Gísli segir að þar hafi í eina tíð staðið Hjallatúnsfjánhús, en heimildarmenn séra Bjarna mótmæla því og segja að tvö fjánhús hafi staðið undir Brunanum, en ekkert inni í túni.

Fornleifakönnun 2001: Undir Brunanum 20-30 m sunnan Reykjanesbrautar sést í leifar hleðslna. Hleðslurnar eru í brekkurótum Brunans. Hleðsluleifarnar eru um 50 m suðaustan við voldugan rafmagnslínustaur sem er sá vestari í langri línu rafínagsstaura, 5-10 m norðvestar er lítil tjörn, en þær eru nokkrar á þessu svæði.

Grasi gróðið svæði ofan Reykjanesbrautar en neðan Brunans.

Lýsing

Fornleifakönnun 2001: Á þessum stað sjást hleðsluleifar í brekkurótum, en ofar í brekkunni er vegslóði (línuvegur). Um 7 m löng hleðslan liggur meðfram brekkurótum (austur-vestur) en svo beygir hleðslan til norðvesturs, um 6 m löng. Ekki er hægt að greina frekari hleðslur á þessum stað en við austurenda hleðslunar eru nokkrir steinar á víð og dreif sem gætu verið úr tóftinni.

Byggðasafn Hafnarfjarðar 2011: Samkvæmt vettvangskönnun má greina hleðslugarð sem nú rennur nokkuð saman við vesturhorn fjárhússins 167:041.

Kanturinn er um 3 m á lengd, veggjaþykkt um 0.50 m hleðsluhæð um 0.35 m. Steinastærð um 0.25-0.40 m.

Athugasemdir

Vegna undirganga við Straumsvík telur Fornleifavernd að merkja þurfi fornleifarnar meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir rask að vangá. Fornleifavernd 7/2 2012.

Hnit, mæling: Framkvæmdasvið Hafnarfjarðar í mars 2011.

Norður	Austur	Hæð
396592.433	351510.868	2.937
396588.983	351505.754	2.896
396585.920	351507.875	2.921
396589.339	351512.987	2.978
396585.499	351518.585	2.464

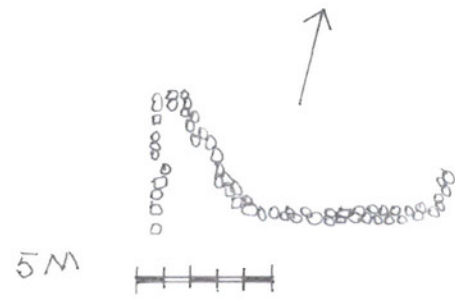
Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Myndir næstu síðu.

Horft til norðurs yfir hleðsluna.

Teikning, hleðslan.

Lambhagi

167/33

Heiti.....	Fjárhús 167:041
Tegund	Hleðsla 8
Hlutverk.....	Fjárhús
Gps-hnit	N 064°02.446' W 022°02.345'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Lélegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Fornleifaskrá: Syðst var Hjallatún. Gísli segir að þar hafi í eina tíð staðið Hjallatúnsfjárhús, en heimildarmenn séra Bjarna neita því og segja að tvö fjárhús haf staðið undir Brunanum, en ekkert inni í túni.

Fornleifakönnun 2001: Innan við 5 m vestan við 038 og aðeins ofar í brekkurótum má sjá hleðsluleifar. Leifarnar eru um 30 m sunnan við Reykjanesbrautar. :---- Undir Brunaum 20-13 m sunnan Reykjanesbrautar sést í leifar hleðslna. Hleðslurnar eru í brekkurótum Brunans. Hleðsluleifarnar eru um 50 m suðaustan við voldugan rafmagnslínustaur sem er sá vestari í langri línu rafmagsstaura, 5-10 m norðvestar er lítil tjörn, en þær eru nokkrar á þessu svæði. Grasi gróðið svæði ofan Reykjanesbrautar en neðan Brunans

Lýsing

Hleðslan liggur um 2 m austur-vestur í brekkunni. Þar beygir hún til norðurs og liggur í um 4, m en fjarar út. Hleðslan er um 0.3 m á hæð og gerð úr hraungrýti.

Athugasemdir

Fornleifavernd 2012: Merkja fornleifar á meðan á framkvæmdum stendur.

Heimildir

Elin Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Horft til vesturs, hleðslan fjærst norður -suður.

Lambhagi

167/34

Heiti.....	Ólafsstígur 167:021
Tegund	(9) Heimild
Hlutverk.....	Leið
Gps-hnit	N 064°02.489' W 022°02.266'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Horfið
Hættumat.....	Ekkert
Hætta.....	Engin
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Örnefnaskrá: Þarna er líka fiskibyrgið þar sem fiskur var kassaður hér í eina tíð og síðan hertur. Þarna uppi voru einnig tvö til þrjú fjárhús, og stóðu veggir þeirra til þessa. Sunnan við þá lá stígur í austur.

Gísli Sigurðsson segir að hann hafi heitað Ólafsstígur, en það er rangt. Ólafsstígur liggur upp hraunið hjá kálgörðum í Litla-Lambhaga segir í Örnefnalýsingu.

Lýsing

Örnefnaskrá: Ólafsstígur lá skáhallt upp hraunið til suðvesturs og var fram til 1999 nokkuð greinilegur sunnan Reykjanesbrautar skammt vestan við veginn að álverinu.

Fornleifakönnun 2001: Ekki eru greinileg merki um slóðann nú. Þar sem slóðinn lá næst Reykjanesbraut hefur hraunlendinu verið umturnað við framkvæmdir. Var áður gróið hraun.

Athugasemdir

2012: Vegna framkvæmda við undirgöng við álverið í Straumsvík fór fram könnun á framkvæmdasvæðinu að tillögu Fornleifaverndar ríkis, til að meta þær fornleifar sem skráðar voru 2001. Samkvæmt vettvangskönnun er lega Ólafsstígs öll umturnuð þar sem lögð var vantsleiðsa u.þ.b. í vegstæðið.

Við fyrirhugaðar framkvæmdir mun hið nýja vegstæði liggja á þessu svæði.

Fornleifavernd 16/5 2011: Telur að ekki þurfi grípa til mótvægisatgerða, þar sem svæðinu hefur áður verið umturnað.

Hnit, mæling: Framkvæmdasvið Hafnarfjarðar í mars 2011.

Norður	Austur	Hæð
396638.104	351626.647	8.832
396633.534	351612.902	8.550

Heimildir

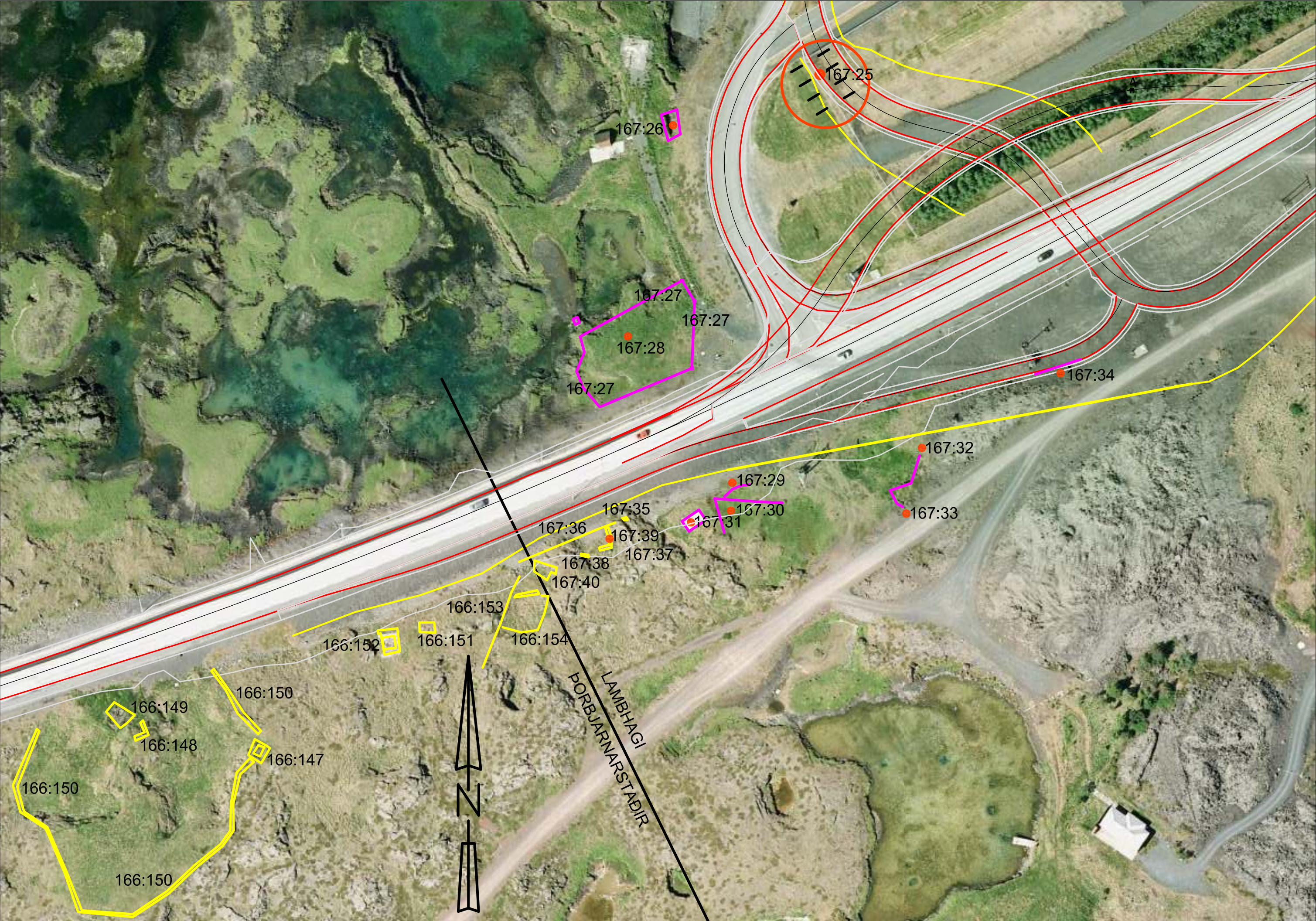
Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Horft til vesturs eftir Ólafsstíg.

Horft til austurs eftir Ólafsstíg.

Lambhagi

167/35

Heiti.....	Fyrirhleðsla
Tegund	10 Hleðsla
Hlutverk.....	Fyrirhleðsla
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Ágætt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Landið þar sem hleðslan er liggur í smá klettadragi og gegnum dragið liggur sprunga norður-suður. Dragið er um 50 m frá núverandi vegstæði í suður. Um 30 m austan við dragið er garðlag og steipt gólfplata sem eru fornleifar nr. 7 og 8.

Lýsing

Hleðslan er hlaðin í klettasprungu sem liggur norður-suður í landinu. Sprungan er um 0.90 m djúp. Hleðsluhæð er um 0.50 m við austurhlið, en lækkar að vesturhlið og er þar um 0.40 m.

Athugasemdir

Samkvæmt heimildarmanni var girðing sett upp eftir 1965 eftir að sauðfé sem var á beit í hrauninu tók að sækja í nýja veginn og valda hættu fyrir bílaumferð.

Hættumat: Undirhleðslugarðurinn mun hverfa í vegfláann

Vegna undirganga við Straumsvík fer Vegagerðin fram á að hylja fornleif nr. 10 garðlag.

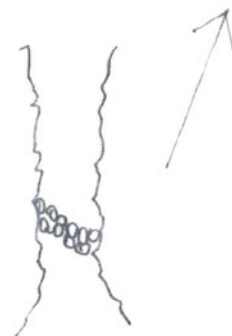
Fornleifavernd 7/2 2012: Veitir leyfi til að hylja garðlagið. Minjar hafa verið skráðar.

Hnit Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396588.924	351488.179	4.12,
396589.11	351489.533	4.1,
396588.229	351488.793,	4.-154
396588.411	351489.929	4.037

Heimildir

Heimildarmaður: Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður.

5M

Lambhagi

167/36

Heiti.....	Undirhleðslugarður
Tegund	11 Garðlag
Hlutverk.....	Varnargarður
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Sæmilegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Undirhleðslugirðing liggur sunnan Reykjanesbrautar í austur vestur um 10-15 m frá núverandi vegstæði.

Girðingin er einhlaðin og er hleðsluhæð um 0.30 m. Eins og hún er núna hafa verið reknir niður stálstaurar í hleðsluna sem halla í allar áttir. Má ætla að á undan þeim hafi verið tréstaurar í hleðslunni.

Samkvæmt heimildarmanni var girðing sett upp eftir 1965 eftir að sauðfé sem var á beit í hrauninu tók að sækja í nýja veginn og valda hættu fyrir bílaumferð.

Hættumat: Undirhleðslugirðingin á þessu framkvæmdavæði mun hverfa í vegfláann.

Lýsing

Girðingin er einhlaðin og er hleðsluhæð um 0.30 m. Veggjaþykkt um 0.30 m Steinastærð 0.25-0.45 m. Eins og hún er núna hafa verið reknir niður stálstaurar í hleðsluna sem halla í allar áttir. Má ætla að á undan þeim hafi verið tréstaurar í hleðslunni.

Athugasemdir

Samkvæmt heimildarmanni var girðing sett upp eftir 1965 eftir að sauðfé sem var á beit í hrauninu tók að sækja í nýja veginn og valda hættu fyrir bílaumferð.

Hættumat: Undirhleðslugirðingin mun hverfa í vegfláann.

Vegna undirganga við Straumsvík fer Vegagerðinn fram á að hylja fornleif nr. 5, garðlag.

Fornleifavernd 7/2 2012: Veitir leyfi til að hylja garðlagið. Minjar hafa verið skráðar.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396585.88	351481.623	2.917
396587.508	351486.024	4.463
396582.895	351474.48	3.537
396575.641	351456.94	3.038

Heimildir

Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður, janúar 2012.

Myndir næstu síðu.

Horft til austurs yfir undirhleðslugarinn.

Horft til vesturs yfir undirhleðslugarðinn.

Lambhagi

167/37

Heiti	Garðlag
Tegund	12 Garðlag
Hlutverk	Aðrennslisgarður
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur	1550-1900
Ástand	Ágætt
Hættumat	Vegagerð
Hætta	Mikil
Minjagildi	Hátt
Friðlýst	Nei

Staðhættir

Um 120 m frá austurtúngarði Péturskots í austur, og um 5-10 m frá núverandi vegstæði Reykjanesbrautar í suður.

Fornleifar 12,13,21 eru í sömu hraunlægðinni sem er umgjörð um þær.

Svæði sem er á milli tveggja hraundraga sem liggja norður-suður og tengir þau saman í suður með lágum klettum.

Dragið er opið til norðurs.

Lýsing

Við vestuhlið hraundragsins undir lágum klettavegg eru hleðslur (13) sem mynda rými við vestur- og norðurhlið lægðarinnar, hleðsluhæð er um 1.10 m. Vesturhlið er náttúruleg landmótun um 8 m löng, frá henni liggur síðan um 5-6 m langur hlaðinn garður (12) aðrennslisgarður, hleðsluhæð um 0.40-0,60 m.

Hættumat: Stekkurinn (13), garðurinn (12) og hleðsluveggurinn (21) eru innan við vegfláann, og eru því í mikilli hættu.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Á svæði milli tveggja hraundraga sem liggja norður-suður er stekkur (nr. 13), garður (nr. 12) og hleðsluveggur (nr. 21). Fornleifavernd ríkisins telur æskilegt að komið verði í veg fyrir rask á þessum minjum með því að breyta legu fláans á þessum stað og merkja minjarnar á meðan á framkvæmdum stendur.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396579.088	351481.443	2.336
396579.943	351481.197	2.587
396580.516	351483.107	2.279
396580.8	351484.771	2.118,
396579.919	351485.082	2.126
396579.501	351483.275	2.474

Heimildir

Myndir næstu síðu.

Horft að garðlaginu til norðurs, til hægri fyrir miðri mynd.

Teikning, garðlagið fyrir miðju.

Lambhagi

167/38

Heiti	Stekkur
Tegund	13 Hleðsla
Hlutverk	Stekkur
Gps-hnit	N ° ' W ° '
Aldur	1550-1900
Ástand	Ágætt
Hættumat	Vegagerð
Hætta	Mikil
Minjagildi	Hátt
Friðlýst	Nei

Staðhættir

Fornleifar 12,13,21 eru í sama hraundraginu sem er umgjörð um þær.

Við vestuhlið hraundragsins undir lágum klettavegg eru hleðslur (13) sem mynda rými við vestur- og norðurhlið dragsins, hleðsluhæð er um 1.10 m.

Um 120 m frá austurtúngarði Péturskots í austur, og um 5-10 m frá núverandi vegstæði Reykjanesbrautar í suður

Lýsing

Við vestuhlið hraundragsins undir lágum klettavegg eru hleðslur (13) sem mynda rými við vestur- og norðurhlið beltisins, hleðsluhæð er um 1.10 m. Vesturhlið er náttúruleg landmótun um 8 m löng, frá henni liggur síðan um 5-6 m langur hlaðinn garður (12) aðrennslisgarður, hleðsluhæð um 0.40-0,60 m.

Við austurhlið dragsins er hleðsluveggur (21), hleðslur eru nokkuð signar en hleðsluhæð um 0.40 m. Á móti honum er hraundragið, á milli er um 2 m breitt rými, um 5-6 m langt. Hleðsluveggur 21 liggur að garði nr. 12. Nr. 21 liggur að undirhleðslugirðingu nr. 11 í norður.

Hættumat: Stekkurinn (13), garðurinn (12) og hleðsluveggurinn (21) eru innan við vegfláann, og eru því í mikilli hættu.

Athugasemdir

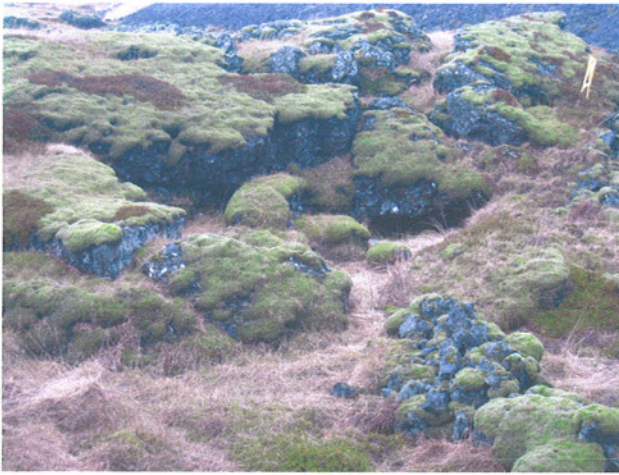
Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Á svæði milli tveggja hraundragsa sem liggja norður-suður er stekkur (nr. 13), garður (nr. 12) og hleðsluveggur (nr. 21). Fornleifavernd ríkisins telur æskilegt að komið verði í veg fyrir rask á þessum minjum með því að breyta legu fláans á þessum stað og merkja minjarnar meðan á framkvæmdum standur.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

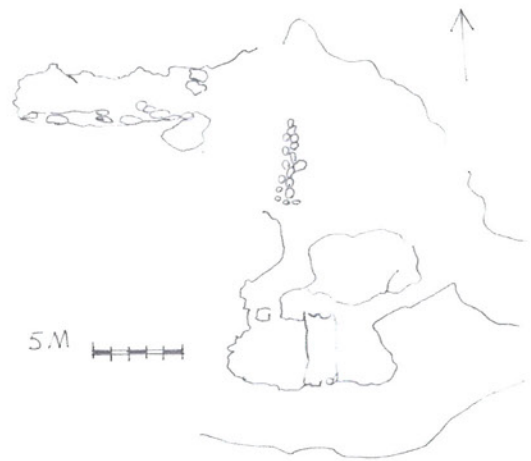
Norður	Austur	Hæð
396577.765	351477.973	2.524
2,396576.998	351478.03	2.426
3,396578.149	351475.701	2.784
4,396577.517	351475.704	2.66

Heimildir

Myndir næstu síðu.

Horft að stekknunum til vesturs.

Tekining, stekkurinn neðst.

Lambhagi

167/39

Heiti.....	Aðhald
Tegund	21 Hleðsla
Hlutverk.....	Fjárbyrgi
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur.....	1550-1900
Ástand	Sæmilegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Hátt
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Fornleifar 36,37,38 eru í sama hraundraginu sem er umgjörð um þær.

Við vestuhlið hraundragsins undir lágum klettavegg eru hleðslur (37) sem mynda rými við vestur- og norðurhlið dragsins, hleðsluhæð er um 1.10 m.

Um 120 m frá austurtúngarði Péturskots í austur, og um 5-10 m frá núverandi vegstæði Reykjanesbrautar í suður.

Lýsing

Við vestuhlið hraundragsins undir lágum klettavegg eru hleðslur (37) sem mynda rými við vestur- og norðurhlið beltisins, hleðsluhæð er um 1.10 m. Vesturhlið er náttúruleg landmótun um 8 m löng, frá henni liggur síðan um 5-6 m langur hlaðinn garður (36) aðrennslisgarður, hleðsluhæð um 0.40-0.60 m.

Við austurhlið dragsins er hleðsluveggur (38), hleðslur eru nokkuð signar en hleðsluhæð um 0.40 m. Á mótí honum er hraundragið, á milli er um 2 m breitt rými, um 5-6 m langt. Hleðsluveggur 21 liggur að garði nr. 12. Nr. 21 liggur að undirhleðslugirðingu nr. 11 í norður.

Hættumat: Stekkurinn (13), garðurinn (12) og hleðsluveggurinn (21) eru innan við vegfláann, og eru því í mikilli hættu.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Á svæði milli tveggja hraundraga sem liggja norður-suður er stekkur (nr. 37, garður (nr. 36) og hleðsluveggur (nr. 38). Fornleifavernd ríkisins telur æskilegt að komið verði í veg fyrir rask á þessum minjum með því að breyta legu fláans á þessum stað og merkja minjarnar á meðan á framkvæmdum stendur.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

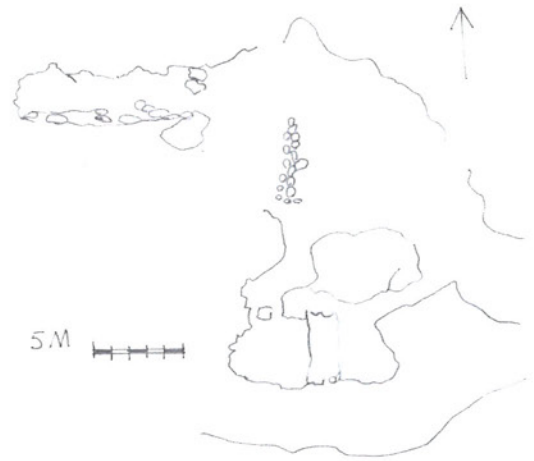
Norður	Austur	Hæð
396580.437	351484.99	2.162
396580.9	351484.168	2.166
396583.077	351483.949	2.16
396583.273	351484.993	1.878
396586.003	351484.059	2.828
396585.8	351483.061	2.77

Heimildir

Myndir næstu síðu.

Horft að aðhaldinu til norðurs,

Teikning 12,13 og 21 sem er efst til vinstri.

Lambhagi

167/40

Heiti	Tún, hleðsla niðurgroftur 22
Tegund	Áletrun
Hlutverk	Aðhald
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur	1550-1900
Ástand	Sæmilegt
Hættumat	Vegagerð
Hætta	Mikil
Minjagildi	Talsvert
Friðlýst	Nei

Staðhættir

Vestan undir sama hæðardragi þar sem nr. 36, 37 og 38 liggja austan við, eru hrundar hleðslur ásamt afmörkuðum túnbletti með niðurgrefti.

Lýsing

Undir hæðardragi eru nokkuð vel afmarkaðar hrundar hleðslur sem liggja niður að grasivöxnum, nokkuð vel afmörkuðum bletti sem er um 6-7 m x 9-10 m². Hann er um 0.30 m lægri en landið í kring. U.þ.b. í miðjum blettinum er niðurgroftur um 1x2 m², og um 0.30 m dýpri en landið.

Hættumat: Staðurinn liggur á mörkum vegfláans, og er því í hættu.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Vestan við stekkin eru hrundar hleðslur ásamt afmörkuðum túnbletti með niðurgrefti (nr. 39). Staðurinn liggur á mörkum vegfláans. Minjarnar hafa verið skráðar. Fornleifavernd ríkisins telur ekki þörf á frekari mótvægisáðgerðum vegna þessara minja.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396572.697	351461.53	2.442
396570.115	351465.363	2.468
396572.541	351466.634	2.675
396571.936	351468.022	3.58
396573.951	351468.32	3.389
396574.468	351466.498	2.7

Heimildir

Myndir næstu síðu.

Horft í suður yfir hleðsluna og túnblettinn.

Teikning, túnbletturinn með niðurgreftri.

Þorbjarnarstaðir

Þorbjarnarstaðir

166/147

Heiti.....	Tóft / Péturskot túngarður
Tegund.....	Hleðsla
Hlutverk.....	Fjárhús
Gps-hnit.....	N ° ' W ° '
Aldur.....	1550-1900
Ástand.....	Sæmilegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi.....	Hátt
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Tóftin er um 20 m í suður við austurhlið túngarðsins við Péturskot
Fjárhúsið er byggt utan í austurhlið garðsins.

Lýsing

Vesturhlið tóftarinnar er hluti af túngarðinum. Tóftarveggir eru grasivaxnir, þykkastir neðst en mjókka aðeins upp. Hleðsluhæð á vesturhlið er um 1m, á suður hlið um 1.10 m og á austurhlið um 0.90 m. Tóftin er opin til norðurs. Innan tóftarinnar er grasivaxið grjót sem liggur óreglulega í henni. Um 2 m í austur frá tóftarveggnum er grasivaxinn hleðsluveggur, og við enda hans afmarkað rými sem er hlaðið, hleðsluhæð um 0.30-0.40 m. Rýmið nær yfir hluta suðurhliðar tóftarinnar og liggur að nokkru leiti samhliða rými sem er í suður frá tóftinni um 2x4 m langt, hangir það utan í túngarðinum þar sem hann liggur í suður.

Hættumat: Fjárhústóftin er ekki í beinni hættu, nema óvarlega sé farið um framkvæmdasvæðið.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012. Túngarður (nr. 150 (17), tóft (nr. 147 (18), gróthruga (nr. 149 (19) og tóft (nr. 148 (20) tilheyra Péturskoti sem reist var um 1900 og var þurrabúð í landi Þorbjarnarstaða. Reykjanesbrautin hefur þegar raskað norðurhluta túngarðsins. Fláinn fer yfir hluta garðsins að austanverðu. Fornleifavernd ríkisins leggur áherslu á að sem minnstu af garðinum verði raskað og að það sem eftir stendur af garðinum ásamt öðrum minjum Péturskots verði girt af meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að minjarnar raskist af vangá.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396519.913	351380.21	8.351
396519.127	351381.366	8.152
396514.62	351378.683	8.109
396516.647	351378.301	8.574
396517.554	351376.322	8.971
396521.879	351376.762	8.161
396520.008	351377.848,	8.454
396519.396	351379.629	8.35
396517.045	351374.796	9.494

Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Myndir næstu síðu.

Horft yfir tóftina til suðurs.

Teikning, tóftin.

Þorbjarnarstaðir

166/148

Heiti	Tóft
Tegund	20 Hleðsla
Hlutverk	Aðhald
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur	
Ástand	Ágætt
Hættumat	Vegagerð
Hætta	Mikil
Minjagildi	Hátt
Friðlýst	Nei

Staðhættir

Mitt á milli austur- og vestuhliðar túngarðsins sem er um Péturskot er tóft um 15 m í suður frá Reykjanesbrautinni. Tóftin er hlaðin inn í hæðardrag sem er um um 2-3 m í suðaustur og hærra í landinu en nr. 19.

Lýsing

Landið mótir lögun tóftarinnar að hluta þar sem eru vestur- og norðurhlið hennar. Þá eru L- laga hleðslur sem afmarka tóftina og er hleðsluhæð á austurvegg um 1.20 m, og þar er landið líka hluti af hliðinni. Hleðsluhæð á suðurhlið er um 1.60 m.

Hættumat: Tóftin liggur nokkuð hátt í landinu, og er því ekki í beinni hættu.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Túngarður nr.150 (17), tóft nr.147 (18), gróthrúga nr.149. (19) og tóft nr. 148 (20) tilheyrir Péturskoti sem reist var um 1900 og var þurrabúð í landi Þorbjarnarstaða. Reykjanesbrautin hefur þegar raskað norðurhluta túngarðsins. Fláinn fer yfir hluta garðsins að austaverðu. Fornleifavernd ríkisins leggur áherslu á að sem minnstu af garðinum verði raskað og að það sem eftir stendur af garðinum ásamt öðrum minjum Péturskots verði girt af meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að minjarnar raskist af vangá.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396526.782	351342.027	8.221
396523.954	351343.329	8.799
396522.726	351340.249	9.394
396521.405	351340.555	10.58
396523.13	351344.558	9.5
396527.548	351342.854	8.208

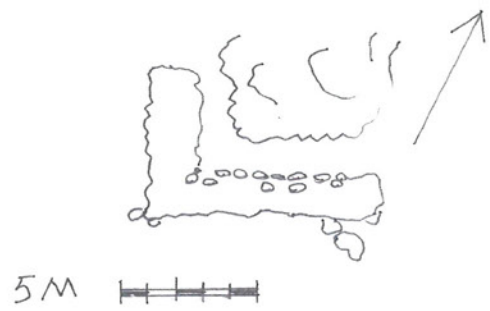
Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Myndir næstu síðu.

Horft til austurs yfir hleðslurnar.

Teikning, tóftin.

Þorbjarnarstaðir

166/149

Heiti.....	Péturskot
Tegund.....	19 Hleðsla
Hlutverk.....	Híbyli
Gps-hnit.....	N °.' W °.'
Aldur.....	1900
Ástand.....	Lélegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi.....	Talsvert
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Um miðja vega milli austur- og vesturtúngarðs við enda þeirra þar sem garðurinn er opinn til norðurs um 10 m frá Reykjanesbrautinni, og um 5 m frá vegfláa þegar búið er að breikka Reykjanesbrautina vegna undirganga við Straumsvík.

Lýsing

Nokkuð vel afmörkuð grjóthrúga, þar sem hafa verið bæjarhús Péturskots um 4-5 m fjarlægð frá vegfláanum. Greinileg merki um að steipt hefur verið á milli grjótsins til að halda því saman.

Hættumat: Grjóthrúgan er ekki í beinni hættu, en best að girða hana af vegna þess hve hún er óregluleg og gæti auðveldlega verið villst á henni eins og hverri annri ómerkilegri hrúgu af grjóti.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Fláinn fer yfir hluta garðsins að austaverðu. Fornleifavernd ríkisins leggur áherslu á að sem minnstu af garðinum verði raskað og að það sem eftir stendur af garðinum ásamt öðrum minjum Péturskots verði girt af á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að minjarnar raskist af vangá.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

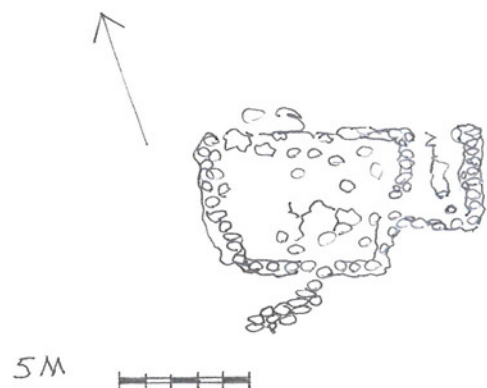
Norður	Austur	Hæð
396533.044	351334.138	7.303
396529.203	351340.338	7.373
396526.742	351338.015	8.394
396525.213	351335.929	8.077
396530.199	351331.678	7.515

Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141. (166:027)

Horft yfir Péturskot til vesturs.

Teikning, undirhleðsla, Péturskots.

Þorbjarnarstaðir

166/150

Heiti.....	Péturskotstúngarður
Tegund	17 Garðlag
Hlutverk.....	Túngarður
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur.....	1900
Ástand	Ágætt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Hátt
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Vesturendi Péturskotstúngarðs sunnan við Reykjanesbraut er um 70 m frá akvegi að Straumi sem er norðan við Reykjanesbraut.

Fornleifakönnuninni frá 2001, segir að túngarðurinn liggir í norður undir Reykjanesbrautina,

Vegna fyrirhugaðra framkvæmda fara um 2 m af enda garðsins að austan undir vegflánn á hinu hinu nýja vegstæði.

Vestari endi garðsins að Reykjanesbrautinni er í um 4-5 m frá vegflánum.

Lýsing

Samkvæmt mælingu Fornleifakönnunar 2001 er túngarðurinn um 215 m langur. Austur og vesturhlutar hans enda til norðurs við Reykjanesbrautina, og norðurhluti garðsins sést ekki lengur. 50-60 m eru á milli austur- og vesturhluta túngarðsins þar sem þeir hverfa undir Reykjanesbrautina.

Hleðsluhæð garðsins er um 0.40 - 0.60 m. Steinastærð um 0.25 - 0.50 m.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins júní 2012: Fornleifavernd ríkisins leggur áherslu á að sem minnstu af garðinum verði raskað og að það sem eftir stendur af garðinum ásamt öðrum minjum Péturskots verði girt af á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að minjarnar raskist af vangá.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396543.125	351364.356	5.106
396514.958	351376.449	8.839
396511.218	351372.351	9.444
396511.709	351371.262	9.243
396502.244	351370.223	9.244
396502.315	351369.501	8.956
396494.197	351370.337	9.633
396494.164	351369.322	9.788
396489.474	351367.027	9.71
396490.009	351366.341	9.693
396483.278	351359.358	10.285
396542.529,	351363.57	5.243
396483.741	351358.611	9.696
396475.702	351359.023	9.947
396475.089	351350.7	9.645
396468.795	351339.697	10.518
396467.956	351339.799	10.191
396469.918	351324.286	10.39
396469.491	351323.143	9.757
396481.47	3 51319.015	10.566
396481.723	351319.661	10.552
396494.705	351313.337	9.682
396536.777	351367.882	6.16

396495.216	351313.801	10.252
396499.726	351305.679	7.259
396499.939	351306.757	7.018
396507.852	351303.36	7.459
396507.463	351304.723	7.475
396524.913	351310.625	8.137
396524.321	351311.406	7.797
396537.166	351368.635	6.045
396529.726	351371.481	7.405
396523.41	351377.753	8.401
396524.39	351378.597	8.645
396529.938	351373.398	7.076
396516.074	351375.287	8.776

Heimildir

Elín Ósk Hreiðarsdóttir 2001. Fornleifakönnun. Reykjanesbraut Fornleifastofnun Íslands. FS 133-00141.

Austur túngarður horft til suðurs.

Vestur túngarður horft til suðvesturs.

Þorbjarnarstaðir

166/151

Heiti.....	Gólfplata,
Tegund	15 Steinsteypa
Hlutverk.....	Gólf í sumarbústað
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur.....	1950
Ástand	Sæmilegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Lítið
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Gólfplatan er um 20 m í suður frá Reykjanesbrautinni og um 55 m frá austurhlíð túngarðs að Péturskoti í vestur.

Lýsing

Gólfplatan er steipt og er um 3x5 m². Platan er mosa- og grasivaxin að mestu leiti, Platan er nokkuð vel afmörkuð í landinu. Norður- og suðurhlíð eru um 5 m langar. Hæð plötunnar á norðurhlíð er um 0.25 m, en suður- austur- og vesturhlíð renna saman við landið í kring, sem er mosa- og grasivaxið.

Athugasemdir

Samkvæmt heimildarmanni er þarna um að ræða gólfplötu frá sumarbústað sem byggður var um 1950, en var rifinn vegna byggingar Álversins.

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Norðvesturhorn plötunnar liggur að vegfláanum.

Minjar frá 20. öld og falla ekki undir verndarákvæði þjóðminjalaga (Nr. 107/2001), sbr. 9. og 10. gr. Þessar minjar eru garður nr. 153 (14) gólfplata nr. 151 (15), gólfplata, nr. 152 (16) og matjurtargarður nr. 154 (23). Þótt minjarnar séu ungar telur Fornleifavernd ríkisins mikilvægt að til séu upplýsingar um þær. Minjarnar hafa nú verið skráðar.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396554.409	3 51426.72	4.029
396554.159	351431.529	4.104
396557.281	351431.194	4.121
396557.223	351426.67	4.037

Heimildir

Heimildarmaður: Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður. Janúar 2012.

Horft yfir gólfplöturnar (15,16) til suðurs

Horft yfir gólfplötuna til suðurs.

Þorbjarnarstaðir

166/152

Heiti.....	Gólfplata
Tegund	16 Steinsteypa
Hlutverk.....	Gólf í sumarhúsi
Gps-hnit	N °.' W °.'
Aldur.....	1950
Ástand	Lélegt
Hættumat.....	Vegagerð
Hætta.....	Mikil
Minjagildi	Lítið
Friðlýst.....	Nei

Staðhættir

Gólfplatan er um 15 m frá Reykjanesbrautinni í suður, og um 50 m að austurhlið túngarðs Péturskotis í vestur.

Lýsing

Gólfplatan er steipt og er um 5x7 m². Norður og suðurhlið eru um 5 m langar og út frá norðurhlið plötunnar eru stálstútar. Þykkt plötunnar á norðurhlið er um 0.50 m, en annars rennur hún saman við landið í kring. Undir plötuna hefur verið lagt hraungrjót sem sést vel á norðurhlið hennar.

Hættumat: Gólfplatan er í um 4-5 m frá vegfláanum.

Athugasemdir

Samkæmt heimildarmanni er þarna um að ræða gólfplötu frá sumarbústað sem byggður var um 1950, en var rifinn vegna byggingar Álversins.

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Norðvesturhorn plötunnar liggur að vegfláanum.

Minjar frá 20. öld og falla ekki undir verndarákvæði þjóðminjalaga (Nr. 107/2001), sbr. 9. og 10. gr. Þessar minjar eru garður nr. 153 (14) gólfplata nr.151 (15), gólfplata nr.152 (16) og matjurtargarður nr. 154 (23). Þótt minjarnar séu ungar telur Fornleifavernd ríkisins mikilvægt að til séu upplýsingar um þær. Minjarnar hafa nú verið skráðar.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Austur	Norður	Hæð
396555.44	351420.003	4.081
396552.624	351415.398	4.088
396554.837	351413.976	3.974
396553.857	351414.187	3.87
396553.986	351414.926	3.964
396549.156	351415.815	4.126
396547.444	351416.108	4.078
396548.501	351420.754	4.129
396549.571	351419.538	4.115
396553.218	351419.054	4.169

Heimildir

Heimildarmaður: Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður. Janúar 2012.

Myndir næstu síðu.

Horft til suðurs yfir gólfplötuna.

Horft til norðurs yfir gólfplötuna.

Þorbjarnarstaðir

166/153

Heiti..... Túngarður
Tegund..... 14 Garðlag
Hlutverk..... Túngarður
Gps-hnit..... N °.' W °.'
Aldur..... 1950
Ástand..... Sæmilegt
Hættumat..... Vegagerð
Hætta..... Talsverð
Minjagildi..... Lítið
Friðlýst..... Nei

Staðhættir

Frá undirhleðslugarði nr. 11 sem liggur austur-vestur samhliða Reykjanesbrautinni að sunnan. Liggur þessi garður til suðurs í grasivöxnu landinu.

Hættumat: Norðurendi garðsins liggur rétt innan við vegfláann, og mun hann því hverfa. Þá mun vegfláinn liggja inn á garðinn.

Lýsing

Garðurinn er einhlaðinn og er hleðsluhæð um 0.30 m. Steinastærð um 0.25-0.45 m.

Athugasemdir

Samkvæmt heimildarmanni hefur garðurinn líklega verið gerður í tengslum við sumarbústaðina sem þarna voru byggðir um 1950.

Fornleifavernd ríkisins 7/2 2012: Minjar frá 20. öld og falla ekki undir verndarákvæði þjóðminjalaga (Nr. 107/2001), sbr. 9. og 10. gr. Þessar minjar eru garður nr. 153 (14), gólfplata nr. 151(15), gólfplata nr. 152 (16) og matjurtargarður nr. 154 (23). Þótt minjarnar séu ungar telur Fornleifavernd ríkisins mikilvægt að til séu upplýsingar um þær. Minjarnar hafa nú verið skráðar.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

Norður	Austur	Hæð
396571.189	351457.023	2.838
396566.297	351454.539	2.917
396556.897	351451.28	3.895
396553.197	351449.697	4.068
396543.549	351445.869	4.078

Heimildir

Heimildarmaður: Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður. Janúar 2012.

Mynd næstu síðu.

Horft yfir garðinn til suðausturs.

Þorbjarnarstaðir

166/154

Heiti..... Matjurtagarður
Tegund 23 Garðlag
Hlutverk..... Matjurtagarður
Gps-hnit N °.' W °.'
Aldur..... 1950
Ástand Sæmilegt
Hættumat..... Vegagerð
Hætta..... Lítil
Minjagildi Lítið
Friðlýst..... Nei

Staðhættir

Frá garði nr.153, í austur er afmarkað svæði með signum grasivöxnum gördum í grasigrónu landinu.

Lýsing

Stærð svæðisins er um 10 x 15m². Garður númer 14 er ein hlið matjurtagarðsins og út frá honum í austur eru tveir garðar, sá syðri er um 12 - 13 m langur og hinn nyrðri um 7-8 m langur. Á mótí er svo lágt klettabelti sem afmarkar svæðið í austur.

Hættumat: Garðurinn er ekki í beinni hættu, hann er í um 20 m frá vegfláanum.

Athugasemdir

Fornleifavernd ríkisins janúar 2012: Minjar frá 20. öld og falla því ekki undir verndarákvæði þjóðminjalaga (Nr. 107/2001), sbr. 9. og 10. gr. Þessar minjar eru hleðsla (nr. 10), undirhleðslugirðing (nr. 11), garður (nr. 14), gólfplata (nr. 15), gólfplata (nr. 16) og matjurtargarður (nr. 23). Þótt minjarnar séu ungar telur Fornleifavernd ríkisins mikilvægt að til séu upplýsingar um þær. Minjarnar hafa nú verið skráðar.

Hnit, mæling Vegagerðarinnar janúar 2012.

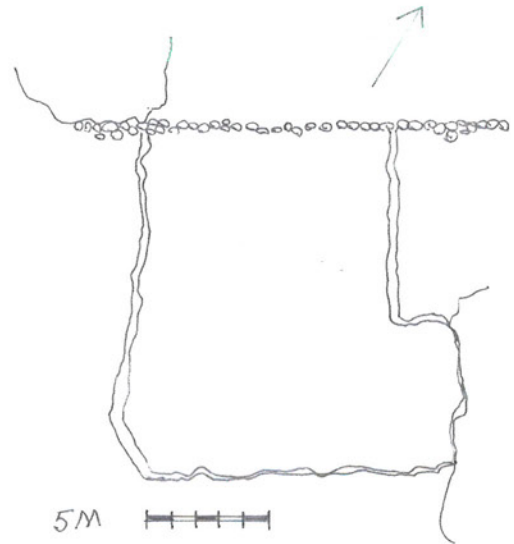
Austur	Norður	Hæð
396564.851	351455.537	2.683
396565.671	351456.015	2.612
396565.926	351462.951	2.72
396567.029	351462.427	2.775
396565.389	351463.769	2.668,
396565.211	351465.83	2.589,
396560.019	351464.639	2.597,
396554.964	351462.574	2.961,
396554.26	351457.572	3.31,
396555.806	351451.958	3.407

Heimildir

Myndir næstu síðu.

Horft yfir matjurtagarðinn til austurs.

Teikning matjurtagarðurinn